WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 14 czerwca 2007 r.*

W sprawie C-246/05

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Oberster Patent- und Markensenat (Austria) postanowieniem z dnia 9 lutego 2005 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 10 czerwca 2005 r., w postępowaniu:

Armin Häupl

przeciwko

Lidl Stiftung & Co. KG,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Rosas, prezes trzeciej izby, A. Tizzano, A. Borg Barthet (sprawozdawca), U. Lõhmus i A. Ó Caoimh, sędziowie,

* Język postępowania: niemiecki.

rzecznik generalny: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
sekretarz: B. Fülöp, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 21 września 2006 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu A. Häupl, Patentanwalt przez niego samego, wspieranego przez W. Ellmeyera, Patentanwalt,

— w imieniu Lidl Stiftung & Co. KG przez H. Sonna, Patentanwalt,

— w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu francuskiego przez G. de Bergues'a oraz J.-Ch. Niolleta oraz A.-L. During, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez G. Brauna, N.B. Rasmussena oraz W. Wilsa, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 26 października 2006 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 10 ust. 1 i art. 12 ust. 1 pierwszej dyrektywy Rady 89/104/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. mającej na celu zbliżenie ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do znaków towarowych (Dz.U. 1989, L 40, str. 1, dalej zwanej „dyrektywą").

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między A. Häupl a Lidl Stiftung & Co. KG (zwaną dalej „Lidl") w przedmiocie stwierdzenia wygaśnięcia prawa ochronnego do znaku towarowego, do którego uprawnioną jest wymieniona spółka.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Artykuł 10 ust. 1 dyrektywy przewiduje:

„Jeżeli w okresie pięciu lat od daty zakończenia procedury rejestracji znak towarowy nie był rzeczywiście używany przez właściciela we Wspólnocie w stosunku do towarów lub usług, dla których jest zarejestrowany, lub jeżeli takie używanie było zawieszone przez nieprzerwany okres pięciu lat, znak towarowy podlega sankcjom

przewidzianym w niniejszej dyrektywie, chyba że istnieją usprawiedliwione powody jego nieużywania".

4 Zgodnie z art. 12 ust. 1 dyrektywy „[u]prawnienie do znaku towarowego [może] podlega[ć] wygaśnięciu, jeżeli w nieprzerwanym okresie pięciu lat znak ten nie został wprowadzony do [nie był przedmiotem] rzeczywistego używania w państwie członkowskim w powiązaniu z towarami lub usługami, dla których jest zarejestrowany, i nie istnieją żadne uzasadnione powody jego nieużywania […]".

Uregulowania międzynarodowe

5 Artykuł 3 ust. 4 Porozumienia madryckiego o międzynarodowej rejestracji znaków z dnia 14 kwietnia 1891 r. zrewidowanego po raz ostatni w Sztokholmie w dniu 14 lipca 1967 r. oraz zmienionego dnia 28 września 1979 r. (zwanego dalej „porozumieniem madryckim") stanowi, że „Biuro Międzynarodowe [Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO), zwane dalej „Biurem Międzynarodowym"] niezwłocznie zarejestruje znaki zgłoszone zgodnie z art. 1. Rejestracja otrzyma datę podania o rejestrację międzynarodową w państwie pochodzenia, jeśli podanie wpłynie do Biura Międzynarodowego w terminie dwóch miesięcy od tej daty […]".

6 Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej zawarte w załączniku 1C do Porozumienia Ustanawiającego Światową Organizację Handlu przyjęte w imieniu Wspólnoty mocą decyzji z dnia 22 grudnia 1994 r. dotyczącej zawarcia w imieniu Wspólnoty Europejskiej, w dziedzinach wchodzących w zakres jej kompetencji, porozumień, będących wynikiem negocjacji wielostronnych w ramach Rundy Urugwajskiej (1986–1994) (Dz.U. L 336, str. 1), zwane dalej

„porozumieniem TRIPS", stanowi w art. 19 ust. 1 o obowiązku używania zarejestrowanego znaku na następujących zasadach:

„Jeżeli warunkiem utrzymania rejestracji jest używanie, rejestracja może być unieważniona jedynie po upływie nieprzerwanego okresu co najmniej trzech lat, w ciągu których znak towarowy nie był używany, chyba że właściciel znaku towarowego wykaże, iż zaistniały ważne przyczyny związane z istnieniem przeszkód dla używania znaku. Okoliczności, które powstały niezależnie od woli właściciela znaku towarowego, które stanowią przeszkody dla używania tego znaku, takie jak restrykcje importowe [ograniczenia przywozowe] lub inne wymogi rządowe [o charakterze publicznoprawnym] dotyczące towarów lub usług chronionych znakiem towarowym, będą uważane za ważne przyczyny nieużywania znaku".

Uregulowania krajowe

7 Zgodnie z art. 19 austriackiej ustawy o ochronie znaków towarowych (Markenschutzgesetz 1970, BGBl. 260/1970, zwanej dalej „MSchG") „prawo do znaku towarowego powstaje w dniu jego wpisu do rejestru znaków towarowych (rejestracji). Prawo ochronne na znak towarowy wygasa po upływie 10 lat z końcem miesiąca, w którym nastąpiła rejestracja".

8 Artykuł 33a ust. 1 MSchG posiada następujące brzmienie:

„Każdy może wystąpić z wnioskiem o stwierdzenie wygaśnięcia prawa ochronnego na znak towarowy zarejestrowany w Austrii co najmniej od pięciu lat lub korzystający

w tym państwie z ochrony na mocy art. 2 ust. 2, jeżeli znak ten nie był rzeczywiście używany w Austrii w odniesieniu do towarów lub usług, dla których został zarejestrowany (art. 10a), ani przez uprawnionego ze znaku, ani przez osobę trzecią za jego zgodą, w okresie pięciu lat poprzedzających datę złożenia wniosku o wykreślenie znaku, chyba że uprawniony ze znaku może uzasadnić jego nieużywanie".

9 Zgodnie z art. 2 MSchG znajduje zastosowanie per analogiam do praw ze znaków towarowych uzyskanych na mocy umów międzynarodowych w odniesieniu do terytorium Republiki Austrii.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

10 Spółka Lidl jest uprawnioną z graficznego i słownego znaku towarowego „Le Chef DE CUISINE". Niemiecki podstawowy znak towarowy jest przedmiotem ochrony od dnia 8 lipca 1993 r., a międzynarodowy znak towarowy — zarejestrowany również dla Austrii — od dnia 12 października 1993 r. Fakt ostatniej rejestracji został ogłoszony w dniu 2 grudnia 1993 r. przez Biuro Międzynarodowe i przekazany do wiadomości określonym państwom będącym stronami porozumienia madryckiego.

11 Spółka Lidl prowadzi sieć supermarketów istniejących w Niemczech od 1973 r. Pierwszy supermarket Lidl w Austrii został otwarty w dniu 5 listopada 1998 r. Pozwana sprzedaje dania gotowe do spożycia ze znakiem towarowym „Le Chef DE CUISINE" jedynie w swych własnych punktach sprzedaży. Przed otwarciem swych pierwszych supermarketów w Austrii spółka Lidl zaprezentowała towar wewnątrz swego przedsiębiorstwa, poczyniła uzgodnienia z dostawcami i przystąpiła do składowania towarów już dostarczonych.

12 W dniu 13 października 1998 r. A. Häupl złożył na podstawie art. 33 a ust. 1 MSchG wniosek o stwierdzenie wygaśnięcia wyżej wymienionego prawa ochronnego na znak towarowy na terytorium Republiki Austrii z uwagi na jego nieużywanie. Jego zdaniem termin pięciu lat ustanowiony tym przepisem rozpoczął bieg z początkiem okresu ochrony, tj. w dniu 12 października 1993 r. Spółka Lidl wyraziła sprzeciw wobec wniosku o stwierdzenie wygaśnięcia prawa ochronnego na znak towarowy. Podniosła ona, że przywołany termin rozpoczął bieg w dniu 2 grudnia 1993 r. z tym skutkiem, że upłynął dopiero w dniu 2 grudnia 1998 r. Tego dnia wprowadziła ona do sprzedaży w swym pierwszym supermarkecie w Austrii towary oznaczone spornym znakiem towarowym. Podkreśliła ona ponadto, że ekspansja na rynek austriacki była planowana od 1994 r. jednak otwarcie nowych supermarketów w tym państwie członkowskim zostało opóźnione z powodu „przeszkód biurokratycznych", w szczególności opóźnień w udzieleniu stosownych zezwoleń.

13 Nichtigkeitsabteilung des Patentamtes (wydział unieważnień austriackiego urzędu patentowego) stwierdził wygaśnięcie w odniesieniu do Republiki Austrii prawa ochronnego na znak towarowy ze skutkiem od dnia 12 października 1998 r. Spółka Lidl wniosła odwołanie od tej decyzji przed Oberster Patent- und Markensenat (wyższą izbę ds. patentów i znaków towarowych).

14 W takich okolicznościach Oberster Patent- und Markensenat postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 10 ust. 1 dyrektywy […] należy interpretować w ten sposób, że sformułowanie »data zakończenia procedury rejestracji« oznacza początek okresu ochrony?

2) Czy art. 12 ust. 1 [tej] dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że istnieją uzasadnione przyczyny nieużywania znaku towarowego w sytuacji gdy realizacja przez uprawnionego ze znaku towarowego strategii przedsiębiorstwa jest opóźniona z przyczyn niezwiązanych z przedsiębiorstwem, czy też uprawniony ze znaku towarowego winien zmienić strategię, aby móc używać znaku towarowego w odpowiednim czasie?"

W przedmiocie właściwości Trybunału

15 Przed udzieleniem odpowiedzi na postawione pytania należy zbadać czy Oberster Patent- und Markensenat jest sądem w rozumieniu art. 234 WE i czy w związku z tym Trybunał jest właściwy do rozpoznania postawionych mu pytań.

16 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w celu rozstrzygnięcia, czy organ odsyłający posiada charakter sądu w rozumieniu wymienionego przepisu, co jest wyłącznie kwestią wewnętrzną wspólnotowego porządku prawnego, Trybunał kieruje się całością okoliczności sprawy, jak w szczególności podstawą prawną istnienia organu, jego stałym charakterem, obligatoryjnym charakterem jego jurysdykcji, kontradyktoryjnością postępowania, stosowaniem przez organ przepisów prawa oraz jego niezależnością (zob. w szczególności wyroki z dnia 17 września 1997 r. w sprawie C-54/96 Dorsch Consult, Rec. str. I-4961, pkt 23 i z dnia 31 maja 2005 r. w sprawie C-53/03 Syfait i in., Zb.Orz. str. I-4609, pkt 29).

17 Należy w tym względzie wziąć pod uwagę, jak to uczynił rzecznik generalny w pkt 25–29 opinii, przepisy ustawy austriackiej o patentach (Patentgesetz 1970, BGBl. 259/1970, zwanej dalej „Patentgesetz").

18 Po pierwsze z art. 74 i 75 tej ustawy, które dotyczą kompetencji i składu Oberster Patent- und Markensenat wynika, że organ ten odpowiada kryteriom w zakresie podstawy prawnej i niezależności. Artykuł 74 ust. 9 tej ustawy stanowi ponadto wyraźnie, że członkowie tego organu pełnią swe funkcje w sposób niezawisły, nie podlegając żadnym instrukcjom. Artykuł 74 ust. 6 i 7 przewiduje, że ich mandat trwa pięć lat i jest odnawialny, oraz że może wygasnąć wcześniej jedynie ze szczególnych i wyraźnie określonych powodów, takich jak utrata obywatelstwa austriackiego lub ograniczenie zdolności do czynności prawnych.

19 Stały charakter Oberster Patent- und Markensenat wynika z art. 70 ust. 2 i 3, jak i z art. 74 ust. 1 Patentgesetz, które przewidują, że organ ten jest instancją odwoławczą od decyzji Nichtigkeitsabteilung Patentamtes oraz Beschwerdeabteilung Patentamtes (izby odwoławczej austriackiego urzędu patentowego) bez ograniczeń w czasie. Charakter obligatoryjny jurysdykcji w tej instancji wynika również z wyżej wymienionych przepisów, skoro kompetencje do rozstrzygania w sprawie przywołanych odwołań są uregulowane normatywnie i nie mają charakteru fakultatywnego.

20 Co do postępowania przed Oberster Patent- und Markensenat, art. 140 ust. 1 Patentgesetz czyni odesłanie do art. 113–127 i 129–136 tej ustawy, które stanowią szczegółowe normy proceduralne wskazujące, że organ ten stosuje przepisy prawa i że toczące się przed nim postępowanie ma charakter kontradyktoryjny.

21 Z powyższego wynika, że Oberster Patent- und Markensenat jest sądem w rozumieniu art. 234 WE i że w konsekwencji Trybunał jest właściwy, by udzielić odpowiedzi na przedstawione przez niego pytania prejudycjalne.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

22 W pierwszym pytaniu prejudycjalnym sąd krajowy zapytuje, czy art. 10 ust. 1 dyrektywy winien być interpretowany w ten sposób, że sformułowanie „data zakończenia procedury rejestracji" oznacza początek ochrony. Sąd ten zmierza zatem do ustalenia, czy wyznaczony termin pięciu lat, w którym uprawniony ze znaku jest zobowiązany rozpocząć rzeczywiste jego używanie, rozpoczyna bieg z początkiem okresu ochrony danego znaku towarowego.

23 Odwołujący się w postępowaniu przed sądem krajowym, jak i rząd austriacki, są zdania, że data rejestracji czyli moment, z którym zgodnie z prawem austriackim rozpoczyna się ochrona, odpowiada „dacie zakończenia procedury rejestracji" w rozumieniu art. 10 ust. 1 dyrektywy.

24 Natomiast zdaniem pozwanej w postępowaniu głównym, jak i rządu francuskiego oraz Komisji Wspólnot Europejskich, sformułowanie „data zakończenia procedury rejestracji" nie oznacza początku okresu ochrony, ale datę zakończenia procedury rozpatrywania zgłoszenia toczącej się przed właściwym w tym zakresie urzędem. Międzynarodowa procedura rejestracji znaku odbywająca się na podstawie

porozumienia madryckiego kończy się dopiero z upływem terminu na wydanie przez władze krajowe tymczasowej odmowy udzielenia ochrony lub ostatecznego potwierdzenia ochrony przez te władze.

25 Aby odpowiedzieć na postawione pytanie prejudycjalne, należy na wstępie podkreślić, że międzynarodowa rejestracja znaku towarowego, takiego jak w sprawie w postępowaniu przed sądem krajowym, dotyczy wielu systemów prawnych. W rzeczywistości bowiem znajdują zastosowanie z jednej strony przepisy porozumienia madryckiego, określającego co do zasady część procedury rejestracji odbywającej się przed Biurem Międzynarodowym, a z drugiej strony przepisy ustaw krajowych, które winny pozostawać w zgodzie z prawem wspólnotowym, w szczególności z dyrektywą. Artykuł 1 dyrektywy przewiduje w tym zakresie, że „[…] ma [ona] zastosowanie do każdego znaku towarowego […] będącego przedmiotem […] rejestracji międzynarodowej, odnoszącej skutek w państwie członkowskim".

26 Należy ponadto dodać, że — jak wskazuje trzeci motyw dyrektywy — nie zmierza ona do zbliżenia w pełnym zakresie ustawodawstw państw członkowskich w dziedzinie znaków towarowych. Motyw piąty dyrektywy podkreśla w tym względzie, że „państwom członkowskim pozostawia się swobodę ustalania przepisów proceduralnych dotyczących rejestracji znaków towarowych wygaśnięcia i nieważności znaków towarowych nabytych przez rejestrację; mogą one, na przykład, określać formę rejestracji znaku towarowego oraz procedury w sprawie unieważnienia, decydować o tym, czy prawa wcześniejsze powinny być powoływane w procedurze rejestracji albo w procedurze w sprawie unieważnienia, bądź w obu procedurach, oraz — jeżeli dopuszczają one powoływanie praw wcześniejszych w procedurze rejestracji — mogą stosować procedurę wnoszenia sprzeciwu lub procedurę badania z urzędu, bądź oba rodzaje procedur […]". Z cytowanych motywów dyrektywy wynika, że nie dokonuje ona harmonizacji aspektów proceduralnych rejestracji znaków towarowych.

27 Rozważania te winny być uwzględnione przy wykładni art. 10 ust. 1 dyrektywy. Należy w tym względzie zwrócić uwagę, że przepis ten nie określa w sposób jednoznaczny początku okresu używania, a co za tym idzie, momentu rozpoczęcia biegu terminu pięciu lat, który przepis ten przewiduje. W rzeczywistości jego brzmienie określa ten moment rozpoczęcia biegu terminu poprzez odniesienie do procedury rejestracji ? dziedziny, która nie została zharmonizowana dyrektywą. Jak podnosi Komisja, takie brzmienie pozwala na dostosowanie wymienionego terminu do odrębności procedur krajowych.

28 Wynika stąd, że państwa członkowskie mają swobodę w organizowaniu procedury rejestracji, i że do nich zatem należy w szczególności decyzja kiedy procedura ta winna być uznana za zakończoną.

29 W przypadku międzynarodowej rejestracji, jak ta będąca przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, do państwa członkowskiego, dla którego dokonano zgłoszenia, należy określenie momentu zakończenia procedury rejestracji na podstawie własnych przepisów proceduralnych.

30 W konsekwencji nie sposób zgodzić się z tezą odwołującego się w postępowaniu przed sądem krajowym, jakoby data wpisu znaku towarowego do rejestru odpowiadała „dacie zakończenia procedury rejestracji" w rozumieniu art. 10 ust. 1 dyrektywy. Argument ten oznacza w istocie interpretowanie tego przepisu wyłącznie w świetle austriackich norm proceduralnych, podczas gdy określenie daty w nim ujętej może, z powodów przedstawionych w poprzedzających punktach wyroku, różnić się w innych ustawodawstwach krajowych.

31 W świetle powyższych uwag należy na pierwsze pytanie prejudycjalne odpowiedzieć, że „data zakończenia procedury rejestracji" w rozumieniu art. 10 ust. 1 dyrektywy winna być określana w każdym państwie członkowskim stosownie do obowiązujących w tym państwie przepisów proceduralnych w dziedzinie rejestracji.

W przedmiocie pytania drugiego

32 W pytaniu drugim sąd krajowy zapytuje czy art. 12 ust. 1 dyrektywy należy interpretować w taki sposób, że istnieją uzasadnione przyczyny nieużywania znaku towarowego, w sytuacji gdy realizacja przez uprawnionego ze znaku towarowego strategii przedsiębiorstwa jest opóźniona z przyczyn niezwiązanych z przedsiębiorstwem, czy też uprawniony ze znaku towarowego winien zmienić strategię, aby móc używać znaku towarowego w odpowiednim czasie.

33 Z postanowienia odsyłającego wynika w tym względzie, że odroczenie wprowadzenia do obrotu na rynku austriackim towarów oznaczonych spornym znakiem towarowym wynikało po pierwsze ze strategii spółki Lidl, polegającej na sprzedaży jej towarów wyłącznie we własnych punktach sprzedaży, a po drugie z faktu, że otwarcie jej pierwszych supermarketów w Austrii zostało opóźnione z powodu „przeszkód biurokratycznych".

34 Rząd austriacki wyraża wątpliwości w zakresie dopuszczalności tego pytania, jako że jest ono sformułowane w sposób skrajnie abstrakcyjny, a opis stanu faktycznego nie jest wystarczająco szczegółowy.

35 O ile prawdą jest, że postanowienie odsyłające dostarcza jedynie krótkiego streszczenia stanu faktycznego stanowiącego tło pytania drugiego, podczas gdy strony w postępowaniu przed sądem krajowym powołują się na wiele okoliczności faktycznych, to jednak nie może to powodować niedopuszczalności tego pytania. W istocie bowiem przedstawienie stanu faktycznego przez sąd odsyłający, mimo że zwięzłe, pozwala niemniej jednak Trybunałowi na wystarczające zrozumienie kontekstu, w który wpisuje się przywołane pytanie, umożliwiając mu udzielenie użytecznej odpowiedzi, która pozwoli sądowi krajowemu na rozstrzygnięcie sporu w postępowaniu głównym w odniesieniu do wszystkich okoliczności stanu faktycznego, które jedynie ten sąd może ocenić. Należy zatem uznać pytanie drugie za dopuszczalne.

36 Odnosząc się do istoty sprawy, przedstawione Trybunałowi uwagi dotyczące wykładni art. 12 ust. 1 dyrektywy są zbieżne w zakresie interpretacji sformułowania „uzasadnione powody" jako okoliczności zewnętrznych lub niezależnych od woli danego przedsiębiorstwa.

37 Odwołujący się w postępowaniu przed sądem krajowym precyzuje jednak, że strategia przedsiębiorstwa nie może nigdy sama w sobie stanowić usprawiedliwienia, oraz że w każdym razie należy ocenić konkretne zachowanie uprawnionego ze znaku towarowego wobec trudności niezwiązanych z przedsiębiorstwem.

38 Natomiast pozwana w postępowaniu przed sądem krajowym jest zdania, że przyczyny niezależne od przedsiębiorstwa, które opóźniają realizację jego uzasadnionej ekonomicznie strategii stanowią uzasadnione powody nieużywania znaku towarowego.

39 W opinii Komisji nie zachodzą uzasadnione powody nieużywania znaku towarowego, w sytuacji gdy realizacja strategii przedsiębiorstwa przez uprawnionego ze znaku towarowego, która zasadniczo zależy od jego woli, zostaje opóźniona z powodów od niego niezależnych. Jej zdaniem, należy raczej uznać, że uprawniony ten nie przyjął strategii przedsiębiorstwa we właściwym czasie.

40 Wedle rządu austriackiego uzasadnione powody nieużywania znaku towarowego zachodzą, jeżeli nieużywanie wynika z opóźnienia w starannej realizacji strategii przedsiębiorstwa, spowodowanego względami niezwiązanymi z przedsiębiorstwem, w szczególności przyczynami o charakterze prawnym lub bezwzględnymi przyczynami ekonomicznymi.

41 Wreszcie rząd francuski podniósł, że przez „uzasadnione powody" rozumieć należy okoliczności niezależne od woli przedsiębiorstwa, takie jak wymogi władz publicznych lub przypadki siły wyższej.

42 Na wstępie należy rozważyć, czy pojęcie „uzasadnione powody" w rozumieniu art. 12 ust. 1, należy interpretować w sposób jednolity.

43 Konieczność jednolitego stosowania prawa wspólnotowego oraz zasada równego traktowania wymagają, by brzmieniu przepisu prawa wspólnotowego, który nie odsyła wyraźnie do prawa państw członkowskich w celu określenia jego znaczenia i zasięgu, nadać w całej Wspólnocie niezależną i jednolitą wykładnię (zob. podobnie wyroki: z dnia 19 września 2000 r. w sprawie C-287/98 Linster, Rec. str. I-6917, pkt 43, i z dnia 11 marca 2003 r. w sprawie C-40/01 Ansul, Rec. str. I-2439, pkt 26).

44 W pkt 31 przytoczonego wyżej wyroku w sprawie Ansul Trybunał uznał, że pojęcie „rzeczywiste używanie" znaku towarowego, użyte w art. 10 i 12 dyrektywy, należy interpretować w sposób jednolity. W istocie bowiem z motywów siódmego, ósmego i dziewiątego dyrektywy, jak i z art. 10–15 wynika, że intencją prawodawcy wspólnotowego było poddanie utrzymania praw do znaku towarowego takim samym wymogom co do rzeczywistego używania we wszystkich państwach członkowskich, tak aby poziom ochrony, z której korzystają znaki towarowe, nie różnił się w zależności od systemu prawnego (pkt 27–29 przywołanego wyroku). Skoro celem pojęcia „uzasadnione powody" jest umożliwienie usprawiedliwienia sytuacji, w których brak jest rzeczywistego używania znaku towarowego w celu uniknięcia jego wygaśnięcia, jego funkcja jest bezpośrednio powiązana z funkcją rzeczywistego używania w ten sposób, że pojęcie „uzasadnione powody" odpowiada takim samym wymogom jednolitej wykładni, co pojęcie „rzeczywiste używanie" znaku towarowego.

45 W konsekwencji do Trybunału należy dokonanie jednolitej wykładni pojęcia „uzasadnione powody nieużywania" ujętego w art. 12 ust. 1 dyrektywy.

46 Powyższy przepis reguluje przypadki, w których znak towarowy zostaje zarejestrowany, ale uprawniony z tego znaku go nie używa. Jeżeli dzieje się tak w trakcie nieprzerwanego okresu pięciu lat, prawa uprawnionego ze znaku mogą ulec wygaśnięciu, chyba że jest on w stanie wykazać, iż zaszły uzasadnione powody nieużywania.

47 Należy stwierdzić, że przepis ten nie zawiera żadnej wskazówki co do charakteru i właściwości „uzasadnionych powodów", które przywołuje.

48 Niemniej jednak porozumienie TRIPS, którego Wspólnota jest stroną, odnosi się w art. 19 ust. 1 do obowiązku używania znaku jak i powodów mogących uzasadnić jego nieużywanie. Sformułowana tam definicja tego pojęcia może zatem stanowić element wykładni podobnego pojęcia uzasadnionych powodów, użytego w dyrektywie.

49 Zgodnie z art. 19 ust. 1 porozumienia TRIPS okoliczności, które powstały niezależnie od woli uprawnionego ze znaku towarowego, które stanowią przeszkody dla używania tego znaku są uważane za ważne przyczyny usprawiedliwiające nieużywanie.

50 Należy zatem określić, jakie rodzaje okoliczności stanowią przeszkodę w używaniu znaku towarowego w rozumieniu tego przepisu. W istocie nie jest sytuacją wyjątkową, że w pewnym momencie, niezależnie od woli uprawnionego ze znaku towarowego, pojawiają się okoliczności utrudniające przygotowania do używania znaku, przy czym w wielu przypadkach trudności te są do przezwyciężenia.

51 Należy w tym zakresie stwierdzić, że ósmy motyw dyrektywy stanowi, iż „w celu ograniczenia ogólnej liczby zarejestrowanych […] we Wspólnocie znaków towarowych […] istotnym jest stosowanie wymogu, że zarejestrowane znaki towarowe muszą być rzeczywiście używane lub, jeżeli nie są używane, powinny podlegać wygaśnięciu". W świetle tego motywu wydaje się oczywiste, że nadawanie zbyt szerokiego zakresu pojęciu uzasadnionych powodów w kontekście nieużywania znaku towarowego byłoby sprzeczne logiką art. 12 ust. 1 dyrektywy. W istocie bowiem realizacja celu ustanowionego w przywołanym motywie dyrektywy, zostałaby podważona, jeżeli każda przeszkoda, nawet najdrobniejsza, zaistniała jednak niezależnie od woli uprawnionego ze znaku towarowego, byłaby wystarczającym uzasadnieniem nieużywania znaku.

52 W szczególności, jak słusznie podkreślił w pkt 79 opinii rzecznik generalny, nie wystarcza, by „przeszkody biurokratyczne", takie jak podniesione w postępowaniu przed sądem krajowym, były niezależne od woli uprawnionego ze znaku, lecz przeszkody te winny ponadto pozostawać w bezpośrednim związku ze znakiem do tego stopnia, że jego używanie jest uzależnione od pomyślnego zakończenia procedur administracyjnych.

53 Należy niemniej jednak sprecyzować, że dana przeszkoda niekoniecznie musi uniemożliwiać używanie znaku towarowego, aby być uznaną za pozostającą w wystarczająco bezpośrednim związku ze znakiem towarowym. Stać się tak może również, w przypadku gdy przeszkoda czyni używanie pozbawionym sensu. W istocie bowiem jeżeli charakter przeszkody stanowi istotnie utrudnienie dla odpowiedniego używania znaku, wymaganie od uprawnionego ze znaku jego używania wbrew wszelkim okolicznościom jest pozbawione sensu. Nie sposób jest, na przykład, racjonalnie wymagać od uprawnionego ze znaku by wprowadzał swe towary do obrotu w punktach sprzedaży konkurentów. W takich przypadkach nie wydaje się rozsądnym wymaganie od uprawionego do znaku towarowego, by zmienił strategię przedsiębiorstwa, aby umożliwić jednak używanie tego znaku.

54 Wynika stąd, że jedynie przeszkody, które pozostają w wystarczająco bezpośrednim związku ze znakiem towarowym, czyniąc jego używanie niemożliwym lub pozbawionym sensu, i zachodzą w sposób niezależny od woli uprawnionego z tego znaku, mogą być uznane za „uzasadnione powody nieużywania" tego znaku towarowego. W odniesieniu do każdego przypadku należy rozważyć, czy zmiana strategii przedsiębiorstwa w celu obejścia określonej przeszkody, czyni pozbawionym sensu używanie danego znaku. Do sądu krajowego, przed którym zawisła sprawa w postępowaniu głównym i który jako jedyny jest właściwy do ustalenia okoliczności mających znaczenie dla sprawy, należy zastosowanie tej oceny w ramach sporu.

55 Mając na względzie powyższe uwagi, na drugie pytanie prejudycjalne należy odpowiedzieć, że art. 12 ust. 1 dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że stanowią „uzasadnione podstawy nieużywania" znaku towarowego przeszkody, które pozostają w bezpośrednim związku ze znakiem, czyniąc jego używanie niemożliwym lub pozbawionym sensu, i zachodzą niezależnie od woli uprawnionego ze znaku. Do sądu krajowego należy ocena okoliczności faktycznych sprawy w postępowaniu głównym w świetle tych wskazówek.

W przedmiocie kosztów

56 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

1) **„Data zakończenia procedury rejestracji" w rozumieniu art. 10 ust. 1 pierwszej dyrektywy Rady 89/104/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. mającej na celu zbliżenie ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do znaków towarowych winna być określana w każdym państwie członkowskim stosownie do obowiązujących w tym państwie przepisów proceduralnych dotyczących rejestracji.**

2) Artykuł 12 ust. 1 dyrektywy nr 89/104 należy interpretować w ten sposób, że stanowią „uzasadnione podstawy nieużywania" znaku towarowego przeszkody, które pozostają w bezpośrednim związku z tym znakiem towarowym, czyniąc jego używanie niemożliwym lub pozbawionym sensu, i zachodzą niezależnie od woli uprawnionego do tego znaku towarowego. Do sądu krajowego należy ocena okoliczności faktycznych sprawy w postępowaniu głównym w świetle tych wskazówek.

Podpisy